עין משפמ

נר מצוה

א טוש"ע אה"ע סימן פח

סערי ג: סערי ג: מרומות הלי ז טוי״ד סיי שלא:

ים ג מיי שם הלי ח: "ב ג מיי פ"ה מהלי עבדים "ג ד מיי פ"ה מהלי עבדים

הל' טו טוש"ע יו"ד סי רסו סעיף לח: יד ה מיי פ"ל מהל' מכירה

הל"ה ופכ"ב מהלי אישות הלי טו סמג עשין פב טוש"ע אה"ע סי' ל סעי' יד:

בור ו מיי׳ פי״ד מהלכות אבל

ג טוש"ע יו"ד סי׳ שמט סעי׳

תוספות ישנים

הואיל וחייב באחריותן יאכלו

והיינו דלא כרב יהודה. ותימה

אתיא דרב יהודה נמי מודה

שהם ברשותו של בעל חודם

שיגרשנה ומ"ה אכלי בתרומה

יינג שנה ומייה מכני בתרומה וייל דלרב יהודה כיון דאחר מיתה וגירושין יהיו שלה דקאמר הדין עמה וגם מחיים קאמר רב יהודה לקמן אם רצה הבעל למכור [לא ימכור]

לאכול בתרומה דאין גופן קנוי

לו: א) וה"ר משה תירן דכל הנאות של תרומה מותרו לשראל רק להאכיל לבהמתו

[אסור] משום דהוי בכלל נפש כדרשינן (בנזיר מח.) על כל נפשות מת לא יבא שומע אני

אפילו נפש בהמה כשהוא

מפימי לפט כאמא כשאמע אומר לאביו ולאמו וכו' משמע דבהמה הויא בכלל נפש ולהכי

אמרי׳ הכא דהיכא שהפרה של

ישראל אין להאכילה תרומה כדכתיב וכהן כי יקנה נפש

כדכתיי ורסן כי יקנה נפש קנין כספו דבעינן שהנפש יהיה קנין כספו כשאוכל בתרונה: יוצאין בשן ועין לאיש. וא״כ הדין עמו דאי הדין עמה לא היה יכול להויאה להוואה לתרונה דאי

יהודה מודה דאוכלין בתרומה מ"מ לא קאמר דמני להוניאם

לחרות דכיון דקאמר לקמן אם רצה הבעל למכור לא ימכור

לעלמו להיות משן ועין בן מורין: ורבא לטעמיה דאמר הקדש חמץ ושחרור מפקיע מידי שעבוד. ותימה מאי

מדמה החם היינו טעמא משום שיכול הלוה לסלק למלוה בזוזי אבל הכא כיון

דהדין עמה אין היורשין יכולים לסלקה בדמים. וי"ל

דרוקא התם שהקנה גוף העבד למלוה בעינן שיוכל

לא הוי השחרור מפקיע מידי

השעבוד אבל הכא דאף על גב דהדין עמה כ"ו שלא גבתה ברשותא דבעל קאי והגוף קנוי

לו עתה שהרי משתעבד הוא מממו א"כ יכול הקדשו ושחרורו להפקיע שעבוד האשה וא"ת אמאי לא אמריע

אלמוה רבנן לשעבודא דאשה כדאמרינן פרק אע"פ (כתובות נט:) י"ל דהיינו דווקא כשאינו אוסר לכל העולם אבל הכא דאסר לכולי

עלמא משום דפרסוה על המת [לא] אמרינן אלמוה:

תום' חד מקמאי

איתמר המכנסת שום לבעלה הוא אומר (כלי)

כלי אני נוטלת רב יהודה אומר הדין עמה משום שבח בית אביה והלכתא כותיה

וכ"ש אם אמרה דמים אני נוטלת שהדין עמה משום דינא ולא משום שבח בית

אביה תניא כותיה דרב יהודה

המכנסת שום לבעלה אם

מכרו שניהם לפרנסה היה

מעשה לפני ר"ג ואמר הבעל

למלוה בעינן שיוכל לסלקו בזוזי דאי לאו הכי

אינו יכול למכור העבד

ל) גיטין מד:, כ) [כתובות עט:ז, ג) ובכל כ"י ובד"י

נוסף: ברשומיה קיימי וכדידיה דמו תנן ואלו הן עבדי לאן ברול אם מתו מתו לו ואם

ברוכ מם נועו נועו כי ומם הומירו הומירו לו], ד) ע"ז טו. [מרומות פי"א מ"ט], ה) לעיל

ומי בתובות נט: גיטין מ: גדרים פו: ב"ק פט:, 1) ל"ל התנה להחזיר לו דמים אלו

אם תכחיש או החלו דמיה

שיאכילנה כו׳ ברשותיה אכלה הס"ד. [רש"ל], ז) במ"ס אין

לדין, ל) [קלת נראה ששייך כל דיבור זה לדלעיל והכל

הגהות הב"ח

ברשיני תרומה. אר"י דעיקרם קיימי למאכל בהמה דאם היו עיקרם לאדם היה אסור ליתנם לבהמה משום הפסד תרומה ומ"מ חזו לאדם דאי לא חזו כלל לאדם פטורין מתרומה ומעשר כדאמר בריש כלל גדול (שבת דף סת. ושם):

לא יאכילנה כרשיני תרומה.

והא דמנן (עירובין דף כו:) מערבין לישראל במרומה דשרי בהנאה אר"מ דהיינו דוקא הנאה שאין של כילוי אבל הנאה של כילוי כגון להאכיל לבהמתו אסור וכן להדליקה ולהסיקה תחת תבשילו כדתנן במסכת תרומות (פי״ה מ״י) מדליקין בשמן של מרומה (ב) במבואות האפילות ע"ג כהן ברשות כהן פי' כשיש שם כהן שנריך לאותה אורה דנר לאחד נר למחה חבל לח ברשות ישרחל והח דאמר בכל שעה (פסחים דף לד.) אבא שאול גבל של בית רבי הוה והיה מחמם חמין ח בשמן של תרומה שנטמאה אמר ר"ח דהיינו לכהנים שבבית רבי וטעמא דלא אסור אלא הנאה של כילוי מפרש ר"י משום דדרשינן בפ' במה מדליקין (שבת דף כו. ושם) גבי אין מדליקין בטבל טמא את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טמאה ואחת תרומה טהורה מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך פירוש עיקר הנאתה דהיינו אכילה אף תרומה טמאה אין לך בה עיקר הנאה דהיינו הדלקה אלא משעת הרמה ואילך ומהכא יליף דאין מדליקין בטבל טמא ובטבל טהור נמי (ג) משמע גבי עובדא לרבי פנחם בן יאיר (חולין דף ז.) דאסור הנאה של כלוי היינו משום דהדר ילפינן תרומה טהורה מטמאה ולא כמו שפירש שם בקונטרם ש דכ״ש בטבל טהור דכל שכן לא הוי דטהור מטמא הוא דילפינן וכי היכי דילפינן לאסור טבל בהנאה של כילוי הכי נמי ילפינן לאסור זו בתרומה דמשעת הרמה לא הותרה אלא לכהנים ולא לישראלי א):

סישראל ששבר פרה מכהן שמאכילה כרשיני

תרומה אע"פ שמזונותיה עליו. אר"י היינו משום דבהמה האוכלת היא קנין כספו של כהן וישראל אין נהנה אלא הדמים והרי הוא

כמוכר תרומה לכהן והדמים שלו אבל כהן ששכר פרה מישראל

לא יאכילנה דלאו קנין כספו דכהן הוא דשכירות לא קניא: דמחייב בגניבה ואבדה בו'. כאן משמע דהלכתא כמ"ד דשוכר כנושא שכר דמי בהאומנים (ב"מ דף פ:) וכן הלכה כדמשמע בריש המפקיד (שם דף לו.) גבי שוכר ושוחל פעמים ששניהם

באשם כו׳ ובפרק השואל (שם דף 11.) גבי ההוא דאגר כודני לבי חואים: אבל בהן ששם פרה מישראל. פירש בחונטרם כששכרה הימנו התנה להחזיר לו דמים אלו אם תכחש או תאנם או יוזלו הפרות ואר"י דאסור לעשות כן משום ריבית כדמוכח בפרק איזהו נשך (שם דף סד.) ש אלא איירי בשואל: עבדי צאן ברוד יוצאין בשן ועין. תיתה לר"י מה ראיה מייתי מהכא לרבי אמי דהא רב יהודה נמי מודה דיולאין בשן ועין לאיש דחשיב כעבדו כי היכי דחשיב כספו לענין תרומה דתנן עבדי לאן ברול יאכלו בתרומה דתרומה ושן ועין ענין אחד הוא כדפי במתני׳ ועוד הקשה הר׳ משה כהן דמי לא מודה רב יהודה דמיחסרי גוביינא וא״כ ברשותיה קיימי ושחרור מפקיע מידי שעבוד כדאמר לקמן גבי אילטלא דמילתא דפרסוה אמיתנא דאפי׳ לרב יהודה מפקיעין מידי שיעבוד דאפי׳ שחרור דשן ועין דממילא אמרינן בהחובל (ב״ק דף פט: ושס) דמפקיע מידי שיעבוד ואין לומר דרבה ורב יוסף דדייקי מהכא תניא כוותיה דרבי אמי לית להו דרבא דאמר שיחרור מפקיע מידי שיעבוד דהא ממחני׳ דהשולח (גיטין דף מ: ושם) דייק לה ואין לומר ליח להו ההוא טעמא דלקמן כיון דמיחסרי גוביינא ברשוחיה קיימי

דהא רבא אים ליה ההוא טעמא בסמוך ואפ"ה קאמר רבא לרב נחמן והא תניא כוותיה דרבי אמי ותירן ה"ר שמואל בר' חיים מוורדי"ש דדייק מאבל לא לאשה ומחיים לא אינטריך דפשיטא אלא לאחר מיתה קאמר דאין יוצאין לאשה משום דהדין עמו: הבעל מוציא מיד הדקוחות. פי׳ בקונטרס דאפילו מתה היא מוציא הוא מיד הלקוחות משמע מתוך פירושו דכל זמן שהאשה חיה אין הבעל יכול להוציאם כשמכר הוא עלמו אלא כשמתה האשה דאז יורש כחה והיא היתה יכולה למחות בחיים ותימה הוא דכיון שהמכירה קיימת כל זמן שהאשה שוחקת למה חוכל לבטל מכירתו במחאתה על חנם דמחיים אין לה בהם כלום ועוד דאפילו אם האשה חוכל להוליא מחיים נראה דאין הבעל יכול להוליא אחר מיתה ולא אמרינן דבמקום אשתו קאי כיון שמכר בעלמו כדמשמע בפרק מי שהיה נשוי (כמובות דף 163) גבי ההוא גברא דובין כמובתה דאימיה בטובת הנאה אמר אי אמיא אם ומערערה לא מפלינא לך שכיבא אימיה אתא איהו וקא מערער סבר רמי בר חמא איהו במקום אימיה קאי א"ל רבא נהי דאחריות דאימיה לא קביל עילויה אחריות דידיה קביל עילויה ונראה כפר"ח דאין המקח קיים כלל אפי׳ שעה אחת דתקון רבנן שלא תהא אשה לריכה לטרוח ולחזר להוליא מיד הלקוחות אחר מיתת הבעל דלא דמי לאשה הטורפת מנכסים משועבדים לכתובה דהתם הויא מכירה דשמא לא תהא אשה

הדין עמה. ותטול כליה: יאכלו. ומדאכלי בתרומה ש"מ דידיה נינהו: ששכר פרה מישראל. והא שוכר חייב באחריותה אם נגנבה או נאבדה [ב"מ לג.] וקתני לא יאכילנה כרשיני תרומה: ה"ג ומסברא נהי נמי דחייב בגנבה ואבדה באונסיה ובכחשה ובנפחת דמיה מי מיחייב.

שוכר פטור מן האונסין וכן אם כחשה ואם הוול דמיה: הא. מתניתין לא דמיא אלא לסיפא: אבל כהן ששם פרה מישראל. בדמים כששכרה הימנו שמאה לו יוהתנה עמו להחזירה כשסיים הדרשה: בשן ועין לחיש. אם סימא הבעל את עינו: אבל לא לאשה. אם סימתה עינו דלאו דידה הוא: לא ימכור. שאם יגרשנה תטול כליה: מכרו שניהם. או זה או זה: לפרנסה. אורחא דמילתא נקט שאין אדם מוכר כלי תשמישיו אלא למזונות: הבעל מוציא. לא מיבעיא דאם מכר הוא בלא דעתה ומת או גרשה דהיא מוליאה מיד הלקוחות אלא אפילו מתה היא הוא מוליא מיד הלקוחות דמכירה לאו מכירה הואי (ש) י (שמא ימות הוא בחייה ונמלאת מכירה שלא כדין) כל זמן שהיא קיימת: קנייה מיתנא. תכריכי המת איסורי הנאה הן כהקדש דגמר שם שם מעגלה ערופה בפ' נגמר הדין (סנהדרין קף מו:): מי לא מודה רב יהודה דמחוםר גוביינת. אע"ג דהדין עמה מודה הוא דכל כמה דלא גבתינהו מיניה לאו ברשותה קיימי אלא

שיעבודה בעלמה חית לה עלייהו דהה

אם נאנסו או נאבדו חייב באחריותן

וכיון דברשות יתמי נינהו אתי הקדש

דאקדשוה יתמי ומפקע לה לשיעבודייהו

ויהבי דמי: רבא לטעמיה כו' הקדש.

דוקא קדושת הגוף כי האי גוונא אבל

קדושת דמים לא כדתנן (ערכין דף כג:)

מוסיף עוד דינר ופודה הנכסים

הללו כו': חמץ. עובד כוכבים

שהלוה את ישראל על חמצו אחר

ושחרור

כוכבים דההוא לא מיחסר גוביינא:

מוסף רש"י

הרי זה יאכילנה כרשיני תרומה. אע״פ שמזונומיה עליו, אינו גזלן אם האכילה ענית, חינו גוק חם המכיכה מרומת כהן, לפי שחרומה ממון שאין לה מובעים היו הרי נותנה לכל כהן שירצה ואם רצה היה יכול ליתנה לכהן זה שהשכיר לו פרתו ואותו כהן מתחתות יוחל ליה ומחיל אם האכילה הרבה ומחיר מם המפינה המה לו כרשיני תרומה, דמה לו להקפיד והלא אינה מיוחדת לו, לפיכך מתוך שיודע שנותן לבהמתו מאותן כרשינין הרבה שלו, ניחם ליה ואינו גולו. אי נמי שנפלו מבית אבי אמו כהן (ע"ז טו.). לא יאכילנה כרשיני תרומה. לפי שאינה שלו ואינו יכול להאכילה תרומה אלא לבהמחו קנויית כספו (שם). הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד. הקדש, עשה שורו אפומיקי לבעל חובו וחזר לוה ה והקדישו קדושת למובח, הפקיע שעבודיה דמלוה ומוחר למובח ואין בו משום גול, ששכח (גיי משכח) הקדש מפקיעו הואיל ולא היה קנוי ומש אלא עומד לגבות הימנו, ודוקא קדושת הגוף, אכל קדושת קדושת הגוף, אבל קדושת דמים לא אלימי לאפקועי דמים כח חלימי נחפקועי שעבוד מלוה דמנן (ערכין כג:) מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים האלו על מנת לשלם לאשה את כתובתה (ב"ק צ. וכעי"ז בתובות נו: ונדרים פו: וגיטיו מ: ולעיל מה) חמץ, נכרי שהלוה את שראל על חמצו ולא הרהינו אללו. דמחוסר גוביינא שהיה טומד החמץ בביתו של ישראל עומד החמץ בביתו של ישראל ואין לנכרי עליו אלא שעבוד, כשבא עת ביעורו מפקיע איסור החמץ את שעבוד הנכרי וחייב ישראל לבערו, יהא דתנו בפסחים (ל:) נכרי יהות לנק בפסמים (כו) נכוי שהלוה לישראל על חמצו מוחר בהנאה לאחר הפסח, מוקי לה רבי התם בשהרחינו אצלו, שנתנו במשכון ביד נכרי, דלא מחוסר גוביינא ולא שעבוד אלא קנייה ממש (ב"ק צ. וכעי"ז כתובות ונדרים וגיטין שם ולעיל מו.). ושחרור, עשה עבדו אפומיקי ושחררו סלוה, משוחרר וגובה זה חובו ממקום אחר (ב"ק צ. וכתובות לו: ופקע ממונו של מלוה (לעיל מו.).

הדין ¢עמה ור' אמי אמר הדין עמו רב יהודה אהדין לעמה ור' אמר הדין עמה משום ישבח בית אביה דידה הוי ר' אמי אמר הדין עמו כיון דאמר מר אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו יהואיל וחייב באחריותן יאכלו אמר רב ספרא מי קתני והן שלו הואיל וחייב באחריותן קתני ולעולם לאו דידיה נינהו וכל היכא דחייב באחריותן אכלי בתרומה והתנן ישראל ששכר פרה מכהן הרי זה יאכילנה כרשיני תרומה כהן ששכר פרה מישראל אע"פ שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה ותסברא נהי נמי דמחייב בגנבה ואבדה באונסיה בכחשה ובנפחת דמיה מי מיחייב הא לא דמיא אלא לסיפא ישראל ששם פרה מכהן לא יאכילנה כרשיני תרומה אבל כהן ששם פרה מישראל יאכילנה כרשיני תרומה יתיב רבה ורב יוסף בשילהי פרקיה דרב נחמן ויתבי וקאמרי תניא כותיה דרב יהודה ותניא כותיה דרבי אמי תניא כותיה דר' אמי יעבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה תניא כותיה דרב יהודה המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור ולא עוד אלא אפילו הכנים לה שום משלו אם רצה הבעל למכור לא ימכור מכרו שניהם לפרנסה זה היה מעשה לפני רשב"ג ואמר הבעל מוציא מיד הלקוחות אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה א"ל רבא לרב נחמן והתניא כותיה דר' אמי אע"ג דתניא כותיה דר' אמי מסתברא מעמא דרב יהודה משום שבח בית אביה ההיא איתתא דעיילה ליה לגברא איצטלא דמילתא בכתובתה שכיב שקלוה יתמי ופרסוה אמיתנא אמר רבא יקנייה מיתנא אמר ליה נאנאי בריה דרב יוסף בריה דרבא לרב כהנא והאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה אמר ליה מי לא מודה רב יהודה דמחוםר גוביינא וכיון דמחוםר גוביינא ברשותיה קאי רבא למעמיה דאמר רבא ∘הקדש חמץ

הפסח אסור בהנאה דאתי איסור חמץ ומפקע ליה לשיעבודא דעובד כוכבים. והא דתנן בפרק כל שעה (פסחים דף ל.) מותר בהנאה רבא מוקי לה התם כשהרהינו אצלו שנתנו ישראל בביתו של עובד

לו בדמים הללו שאם תכחש או תאנס או יוזלו פרות בעולם יתן הדמים: יאכילנה כרשיני תרומה. הואיל וקבלה באחריותו ואף על פי שחוזרת בעיניה אם לא יפחתו דמיה כל כמה דלא הדרה דידיה הוא. וגבי עבדים נמי אע"ג דהדרי בעינייהו כיון דלענין יוקרא וזולא קיימי ברשותיה אכלי: בשילהי פירקיה.

יס, ח) [ל"ל בחיטין], ע) [שבת כו.], י) [וע"ע תוספות פסחים לג: ד"ה אמר קרא ותוספות מנחות סו: ד"ה

בדיבור אחד נאמרו וכן מנאתי אח"כ ברש"ל], O [וע"ע תוספות ב"ק נז: ד"ה סברוה],

מ) [וע"ש בתום' ד"ה אי תקפה], (h) רש"י ד"ה הבעל וכו' לחומכירה הוחי כל זמן שהיא קיימת שמא ימות הוא קייבוד שבא בוודו ווא בחייה ונמצאת מכירה שלא כדין הס"ד: (ב) תום' ד"ה לא וכו' נשמן של תרומה שנטמאה נמבוחות החפלות ועל גבי החולים נרשות כהן: (ג) בא"ד ונטבל טהור

נתי אין מדליקין כדמשמע גני עוכדה:

אלפס הא מילתא דר"ג בעיא ולא אפשיטא שפיר ולא עבדי׳ בה עובדא ואבא מרי ז"ל כתב מכרו שניהם לפרנסה כיון שלקח מן האיש וחזר ולקח האשה. וכ׳ רש"י לא מבעיא אשה עצמה שמוציאה מן הלקוחות אפי׳ בחיי בעלה כיון שיכולה לומר בשעת גביית כתובה כלי

לריכה לטרוח שיפרעו לה כתובתה או תטרוף מבני חרי אבל היכא שאין יכולים לסלקה בשאר נכסים תקנו שהמקח בטל לאלתר: